

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİCİLERİNİN YAZMA BECERİSİNDE GERİ BİLDİRİM ALIŞKANLIKLARI

Araştırma Makalesi

Betül GÖKTAŞ* / Aybegüm AKSAK GÖNÜL**

Geliş Tarihi: 14.10.2022 | Kabul Tarihi: 28.10.2022 | Yayın Tarihi: 26.12.2022

Özet: Geri bildirim, yazma becerisinin geliştirilmesi için kullanılan ve öğretimi destekleyen oldukça önemli bir yöntemdir. Yabancı dil öğrencileri, dilde yeterince anlaşılır girdiye maruz kaldıktan sonra üretici becerilerde anlamlı çıktılar sunmaktadır. Öğrenci, yazma becerisinde hazırlık, planlama, taslak metin oluşturma, düzeltme ve geliştirme gibi bir dizi bilişsel işlemin ardından konuyla ilgili metnini değerlendiriciye sunmaktadır. Öğretici; sunulan çıktıyı sözlü, yazılı veya çevrim içi ortamda incelemek ve öğrenciye geri bildirimde bulunmaktadır. Dil öğrenimi esnasında geri bildirim alan öğrencilerin yazma becerisinde hedeflenen performansa ulaşmasının kolaylaştığı, öğrenme motivasyonlarının arttığı çeşitli araştırmalarda sunulmuştur. Ayrıca geri bildirim, öğreticiye de öğretim sürecini şekillendirmesi için kılavuzluk etmektedir. Bu çalışmanın amacı; yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin, Türkçeyi yabancı/ikinci dil olarak öğrenenlerin yazma becerisindeki üretimlerine geri bildirim verme alışkanlıklarını tespit etmektir. Çalışmanın evrenini yabancı dil öğrencileri, örneklemini başta Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezleri (TÖMER), Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif Vakfı olmak üzere çeşitli kurumlarda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yirmi üç soruluk bir görüş formu hazırlanmıştır. Sormaca; öğrencilerin demografik durumlarını, yazma becerisine yönelik geri bildirim verme alışkanlıklarını, yöntemlerini ve geri bildirime yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla dört başlıkta gruplandırılmıştır. Ankete katılan 167 öğreticinin yanıtlarından elde edilen verilerin frekans dağılımları ve yüzdelik değerleri hesaplanmıştır. Öğreticilerin yanıtlarından yola çıkarak öğrencilerin geri bildirimde kullandıkları yöntemler ve araçlar tespit edilmiş; geri bildirim motivasyona ve yazma becerisinin gelişimine etkisine yönelik görüşleri incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrenciler, büyük oranda geri bildirim yöntemini kullanmakta ve geri bildirim öğretimi sürecini desteklediğini düşünmektedir. Ancak geri bildirimlerde ölçek kullanımı, akran geri bildirimi, çevrim içi platformların geri bildirim sürecine dâhil edilmesi gibi konularda öğrencilerin desteklenmesi gerektiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Geri bildirim, yazma becerisi, yabancı dil olarak Türkçe, öğretici, öğrenci.

FEEDBACK HABITS OF TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE INSTRUCTORS IN WRITING SKILLS

Research Article

Received: 14.10.2022 | Accepted: 28.10.2022 | Published: 26.12.2022

Abstract: Feedback is a very important method that helps develop writing skills and supports teaching. Foreign language learners present meaningful outputs in productive language skills after being exposed to sufficient comprehensible input in the language. The learner presents the text to the evaluator after a series of cognitive processes in writing skills such as preparing, planning, drafting, correction, and developing. The instructor examines the presented output in an oral, written, or online environment and gives feedback to the learner. It has been presented in various studies that it is easier for learners who receive feedback during language learning to achieve the targeted performance in writing skills and their

* Öğr. Gör.; Bartın Üniversitesi, TÖMER; betulgoktas89@gmail.com

 0000-0003-1827-1098

** Öğr. Gör.; Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, TÖMER; aybegum.a@gmail.com

 0000-0002-5367-6608

learning motivation increases. In addition, the feedback guides the instructor to shape the teaching process. This study aims to determine the feedback habits of Turkish as a foreign language instructors on the writings of Turkish as a foreign/second language learners. The universe of the study consists of foreign language instructors, the sample consists of Turkish as a foreign language instructors in various institutions, especially Turkish Education Application and Research Centers (TÖMER), Yunus Emre Institute, and Maarif Foundation. An opinion form with twenty-three questions was prepared as a data collection tool. Frequency distributions and percentage values of the data obtained from the answers of 167 instructors participating in the study were calculated. Based on the instructors' responses, the methods and tools used by the instructors in the feedback were determined; views about the effect of feedback on motivation and the development of writing skills were examined. According to the findings, the instructors mostly use the feedback method and think that the feedback supports the teaching process. However, it has been observed that the use of a rubric, peer feedback, and the inclusion of online platforms in the feedback process should be supported.

Keywords: Feedback, writing skills, Turkish as a foreign language, instructor, learner.

Giriş

Yazma; bir amaç doğrultusunda sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, analiz yapma, değerlendirme gibi bir dizi zihinsel işlemi barındıran bir anlatma becerisidir. Bu süreçte öğrenci; hedef dildeki yetersizlik düşüncesi, ana dilinden aktardığı olumsuzluklar, alfabe farklılığı, dil yapısındaki farklılıklar gibi birçok nedenle yazmaya karşı kaygı geliştirebilmekte ve direnç göstermektedir. Yabancı dil öğrencilerinin dört temel dil becerisinde eşit şekilde gelişim gösterebilmesini sağlamak amacıyla öğretmenler tarafından çeşitli yöntem ve tekniklerle dil öğretimi gerçekleştirilmektedir. Yazma becerisinin geliştirilmesi için gerek ders esnasında yakın kopyalama, not alma, dikte, yaratıcı yazma gibi çeşitli eylemler gerçekleştirilmekte gerekse ders sonrasında yazma görevleri verilmektedir. Verilen görevlerin değerlendirilmesi amacıyla yapılan geri bildirimler; öğrencinin hedef dildeki hatalarını, eksikliklerini veya yeterliklerini görmesi açısından oldukça önemlidir. Üretici becerilerde, alıcı becerilerde olduğu gibi öğrencinin pasif konumda olması mümkün değildir. Öğretici-öğrenci veya öğrenci-öğrenci etkileşimi olmak zorundadır. Geri bildirim, bu iletişim akışını ve öğrencinin/öğreticinin öğretim sürecinde mevcut durum ile hedeflenen durum arasındaki farkı görmesini sağlayan bir yöntemdir. Geri bildirim sayesinde öğrenci durumunda ilerleme kaydedilmesi, öğrencinin eksikliklerinin giderilmesi ve hedef duruma yaklaşılması için öğretmenler tarafından eylemler gerçekleştirilecek; stratejiler geliştirilecektir. Öğrenciler eksikliklerini görecektir ve hedefe ulaşmak için nelere ihtiyacı olduğunun farkına varacaktır. Durmuş'a (2019) göre öğrenci yanlışlarına odaklanmak üç yönden önemlidir. Birincisi, öğreticiye sistematik bir analiz yapması hâlinde öğrencinin hedefine ne kadar ilerlediğini ve sonuç olarak öğrenmesi için geriye ne kaldığını söyler. İkincisi, araştırmacıya dilin nasıl öğrenildiğini veya edinildiğini, öğrencinin dili keşfetme sürecinde hangi stratejileri kullandığını belirtir. Üçüncüsü öğrencinin öğrendiği dilin doğası hakkındaki varsayımlarını test etmesinin bir yoludur.

Geri bildirim, çoğu zaman tavsiye verme veya değerlendirme ile karıştırılmaktadır. Geri bildirimlerde tavsiyede bulunmak yerine hedefe yönelik sorular yönelmek veya kısa değerlendirmeler yerine değerlendirmelerin açıklamalarını belirtmek daha verimli

görülür (MEB, 2020, s. 8). Brooks, açık bir şekilde dil öğrencilerinin hatasız ifadeler üretmelerine yardımcı olabilecek bir öğretim işlemi önermiştir. Dil öğretiminde hatadan kaçınmanın temel yöntemi, doğru modeli yeterli sayıda gözlemlemek ve uygulamaktır. Bunun üstesinden gelmenin ana yolu da yanlış cevap ile doğru modelin bir kez daha sunumu arasındaki geçiş zamanını kısaltmaktır (akt. Durmuş, 2019, s.127). Geri bildirim, öz değerlendirmeye de katkı sağlar. Ancak etkili bir geri bildirim taşıması gereken bazı özellikler vardır. Lizzio ve Wilson'a göre bu özellikler şu şekildedir (akt. Kutluca Canbulat, 2020, s.23):

1. Öğrenci performansı ile hedef performans arasındaki farkı net ve doğru şekilde açıklaması gerekir.
2. Öğrenci motivasyonunu yüksek tutmak için öğrencilerin güçlü ve zayıf yönleri tespit edilirken olumlu özelliklerin vurgulanması ve olumsuz yargılar yerine yapıcı ifadelere, olması gerekene yer verilmesi gerekir.
3. Geri bildirimlerin öğrencilerin anlayabileceği açıklıkta olması gereklidir.
4. Geri bildirim öğrenci performansına ilişkin adil bir yaklaşım içerisinde sunulmalı, öğrenci adaletsizlikten endişe etmemelidir.

Ana dilinde ve yabancı dilde bireyin yazılı anlatımındaki hatalarını tespit etmesi güçtür. Bu nedenle yazma becerisinde bir başkası tarafından geri bildirim verilmesi önem taşımaktadır. Kutluca Canbulat'a (2020) göre dil öğretim sürecinde öğrencilere yazılarında neleri doğru yapıp neleri yapamadıklarının, yapamadıkları veya eksik oldukları hususların tam olarak nelerden kaynaklandığının ve bunu tamamlayabilmek için nelere ihtiyaç duyulduğunun net ve öğrencinin olumsuz tepkilerine yol açmayacak bir dille iletilmesi, daha iyi yazmaları yönünde motivasyonlarının artırılması için önemli bir araç olarak görülebilmektedir. Yazma becerisinde geri bildirim uygulamaları gözlemlendiğinde genellikle yazım ve noktalama hatalarının düzeltildiği ve "Çok iyi, biraz daha geliştirmelisin." gibi açık olmayan ve yol göstermeyen geri bildirimler verildiği görülmektedir.

Etkili bir geri bildirimde öğrencinin güçlü ve zayıf yönleri ele alınırken aynı zamanda iyileştirmek için neler yapabileceği noktasında da yol göstermek gerektiği de söylenebilir. Ayrıca yazım ve noktalama dışında üslup, bağdaşıklık, tutarlık, metin türüne uygunluk, düşünceyi geliştirme yolları gibi pek çok unsur da geri bildirimlerde değerlendirilmelidir.

1. Geri Bildirim Süreci

Öğrenme sürecinde öğrencilerin geri bildirim aldığı kaynaklar şu şekilde sınıflandırılabilir: Öğrencinin kendisi (öz geri bildirim), kullanılan teknoloji (bilgisayar, video, internet vb.), diğer insanlar (öğretmen, arkadaşları vb.) (Johnson & Johnson, 1993, s.197-227).

Metni değerlendiren kişi açısından geri bildirimler; öğretmen geri bildirimi, akran geri bildirimi ve öz değerlendirme olarak üçe ayrılmaktadır. İletişim biçimi açısından ise

yazılı ve sözlü geri bildirim olarak ikiye ayrılmaktadır. Diğer geri bildirim türleri ise şöyledir: Övgü ve yergi bildiren geri bildirimler, değerlendirenin tutumuna göre yapıcı, yansız ve yıkıcı geri bildirimler; özgül ve genel geri bildirimler; biçime ve içeriğe yönelik geri bildirimler; açık ve muğlak geri bildirimler; metin içi ve metin dışı geri bildirimler (Coşkun ve Tamer, 2015, s. 337).

Öz düzeltme, genellikle ders esnasında veya anlık yanılgıların farkına varılarak yapılabilen düzeltme türü olarak adlandırılabilir. Öğrenci genellikle konuşma veya yazma esnasında yanlışlığının farkına vararak kısa süre içerisinde düzeltme işlemini gerçekleştirir. Öğrencinin öz düzeltme yapabilmesi için dilde belli bir yetkinliğe ulaşmış olması önemlidir. Akran değerlendirmesi için de dilde yetkinlik oldukça gereklidir.

Akran değerlendirmesi; öğrencilerin yazılı anlatımlarının, sınıf arkadaşları veya kendileri ile aynı seviyede olanlar tarafından değerlendirildiği geri bildirim türüdür. Araştırmalar akran geri bildiriminin, yazmanın zenginleştirilmesi için yeni bakış açısı geliştirmesi ve iyi bir yazmada olması gerekenler hususlarında katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, akranlarının da benzer yanılgılar yaptığını fark eden öğrencinin yazma kaygısı azalmakta ve eleştiri yapabilme yetileri artmaktadır (Coşkun ve Tamer, 2015, s. 341). Öğretmen ve akran geri bildirimini karşılaştıran bir çalışma, öğretmenlerin oldukça genel, öğrencilerin ise daha özgül (spesifik) dönütler sağladıklarını göstermektedir (Caulk, 1994, ss.147-165). Ayrıca bu geri bildirim türü zamandan tasarruf edilmesini de sağlar. Akran geri bildiriminin olumsuz yönleri de söz konusudur. Objektif değerlendirmenin zor olması, yanlış değerlendirme yapılabilmesi, akranlar arası iletişim sorunları yaşanabilmesi süreçte karşılaşılabilecek durumlardır.

Öğreticinin bir uzman olarak vereceği geri bildirim ise akran geri bildirimine göre daha kapsamlı ve yol gösterici olacaktır. Beach ve Friederich'e (2006) göre öğretmen geri bildirimi, öğrenciler tarafından diğer geri bildirim türlerine göre daha etkili ve güvenilir bulunmaktadır. Öğrencinin çabasının anlamlı ve gerekli olduğunu algılayabilmesi için öğreticinin geri bildirimde bulunması önem taşımaktadır. Öğrencinin hataları noktasında farkındalığa sahip olması, bu hataları düzeltme çabasına girmesi ve yazma becerisinin geliştirebilmesi için öğretici dönütleri bir kılavuz görevi görmektedir. Hyland & Hyland'a (2006) göre öğretici tarafından verilen geri bildirimler, öğrencilerin yazmak için yüreklenmelerine ve gelişim göstermelerine katkı sağlar. Bu sebeple çalışmada, değerlendiren kişi açısından öğretici değerlendirmesine yönelik bulgular ele alınmıştır. Öğreticiler geri bildirim vermek için birkaç farklı yola başvurabilirler. Öğreticiler yazılı veya sözlü geri bildirim vermeyi tercih ederler. Yakın dönemde gelişen teknolojinin öğretim sürecine de etki etmesiyle çevrim içi geri bildirim verme, geri bildirim türleri arasında yerini almıştır. Yeh ve Lo (2009), yazma etkinliğinde hata düzeltmeyi ve düzeltici geri bildirimi desteklemek için çevrim içi açıklama hizmetlerini kullanmanın etkili olduğunu ortaya koymuştur (akt. Lan, Hang ve HSU, 2011). Zamandan tasarruf sağlanması, öğreticiler açısından uygulamasının kolay

olması ve farklı etkinliklere imkân sağlaması açısından çevrim içi geri bildirim tercih edilebilmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Yazma becerisi, süreç odaklı ve bireysel çaba gerektiren bir beceri olması nedeniyle öğrencilerin bu beceride kaygı düzeyleri ve hata yapma eğilimleri daha yüksektir. Öğreticiler, çeşitli yazma yöntem ve stratejilerden yararlanarak becerinin gelişmesi için etkinlikler yaptırmakta veya ödevler vermektedir. Ancak yerine getirilen görevler işlevsel ve geliştirici geri bildirimler verilmediği sürece hem beceriye hem de dile karşı olumsuz bir tutum geliştirilmesini sağlayabilir. Öğretici geri bildirimleri, akran geri bildirimleriyle desteklendiği zaman daha faydalı olsa da özellikle öğreticinin otorite kabul edildiği kültürlerden gelen öğrenciler için oldukça önemlidir ve bir rehber niteliği taşımaktadır. Yabancı/ikinci dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazma becerisi etkinliklerinde sundukları çıktılara (output) yönelik öğreticilerin geri bildirim verme alışkanlıklarını tespit etmek araştırmanın temel amacıdır. Geri bildirim öğreticiler tarafından faydalı görülüp görülmediğini, hangi yöntem ve tekniklerle geri bildirim verildiğini, verilen geri bildirimlerin işlevsel geri bildirimler olup olmadığını, öğreticilerin diğer geri bildirim türlerinden yararlanıp yararlanmadığını belirlemek çalışmanın alt amaçlarıdır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya katılan öğreticilerin demografik durumlarını, yazma becerisinde geri bildirim davranışlarını ve geri bildirime yönelik görüşlerini tespit etmek için yirmi üç soruluk bir görüş formu hazırlanmıştır. Elde edilen verilerin, öğreticilerin yazma becerisine geri bildirim alışkanlığı ve şekli hakkında örneklem oluşturması beklenmektedir. Araştırma sonucunda yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin geri bildirim verme durumlarındaki eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi için çalışmanın yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. (Karasar, 2017, s.109) Araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin yazma becerisinde geri bildirim alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik bir durum çalışmasıdır. Öğreticilerin geri bildirim verip vermediği, geri bildirim veriyorsa nasıl/hangi yolla geri bildirim verdiği, geri bildirim faydası hakkındaki görüşlerini tespit etmek için kapalı sorularla nicel veriler elde edilmiş ve literatür taraması yapılarak araştırma bulguları desteklenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER), Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı gibi çeşitli kurumlarda Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten 167 alan uzmanı oluşturmaktadır. Katılımcıların öğrenim durumlarına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Tablo 1*Katılımcıların Mezun Olduğu Bölüm*

Öğrenim Durumu	N	%
Arapça çeviribilim	1	0,60
Arapça öğretmenliği	2	1,20
Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları	20	11,98
Dilbilim	1	0,60
Fransızca öğretmenliği	1	0,60
İlahiyat	1	0,60
İngiliz dili ve edebiyatı	1	0,60
İngilizce öğretmenliği	5	2,99
Sınıf öğretmenliği	1	0,60
Sosyoloji	1	0,60
Türk dili ve edebiyatı	68	40,72
Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği	16	9,58
Türkçe öğretmenliği	47	28,14
Türkoloji	1	0,60
Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi	1	0,60
Toplam	167	100

Tablo 1'e göre çalışmaya katılan 167 kişinin % 40,72'si Türk dili ve edebiyatı, %28,14'ü Türkçe öğretmenliği, %11,98'i Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları, %9,58'i Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, %2,99'u İngilizce öğretmenliği, %1,2'si Arapça öğretmenliği, %0,60'ı Arapça çeviribilim, %0,60'ı dilbilim, %0,60'ı Fransızca öğretmenliği, %0,60'ı ilahiyat, %0,60'ı İngiliz dili ve edebiyatı, %0,60'ı sınıf öğretmenliği, %0,60'ı sosyoloji, %0,60'ı Türkoloji, %0,60'ı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi mezunu olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların deneyim durumu ise şu şekildedir:

Tablo 2*Katılımcıların Deneyim Durumu*

	N	%
Bir yıldan az	24	14,37
1-3 yıl	51	30,54
3-5 yıl	31	18,56
5-7 yıl	17	10,18
7 yıldan fazla	44	26,35
Toplam	167	100

Tablo 2'ye göre öğretmenlerin %30,54'ü 1-3 yıldır, %26,35'i 7 yıldan fazla süredir, %18,56'sı 3-5 yıldır, %14,37'si bir yıldan az süredir, %10,18'i ise 5-7 yıldır Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışmaktadır. Araştırmaya katılanların çalıştığı kuruma ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 3*Katılımcıların Çalıştığı Yer*

	N	%
Yunus Emre Enstitüsü	61	36,53
Maarif Vakfı	2	1,20
TÖMER	62	37,13
Özel Kurslar	13	7,78
Millî Eğitim Bakanlığı	11	6,59
Üniversite	9	5,39
Halk Eğitim Merkezi	3	1,80
Yurt dışındaki okullar	2	1,20
Özel ders	1	0,60
Şu an çalışmıyorum	1	0,60
Kara Harp Okulu	2	1,20
	167	100

Katılımcıların %37,13'ü çeşitli üniversitelerin Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezinde, %36,53'ü Yunus Emre Enstitüsünde, %7,78'i Özel Kurslarda, %6,59'u Millî Eğitim Bakanlığında, %5,39'u Üniversitede, %1,80'i Halk Eğitim Merkezinde, %1,20'si Maarif Vakfında, %1,20'si Kara Harp Okulunda, %1,20'si yurt dışındaki okullarda çalışmaktadır. Öğreticilerden %0,60'ı özel ders vermekte, %0,60'ı ise şu anda çalışmamaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin yazma becerisinde geri bildirim alışkanlıklarını tespit etmek amacıyla kapalı uçlu soruların bulunduğu yapılandırılmış görüş formu kullanılmıştır. Form, çalışma grubunun eğitim ve deneyim durumunu belirlemek için hazırlanmış sorular ile katılımcıların geri bildirim alışkanlıklarını tespit etmek amacıyla hazırlanmış sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan formun geçerliğini sağlamak amacıyla sormacada yer alan sorulardan gerekli görülenlere ayrıntılı betimlemeler yapılmış; sormaca, alan uzmanlarının değerlendirilmesine sunulmuş; uzmanların görüşleri doğrultusunda sorularda düzenlemeler yapılmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla hazırlanan sormaca, çevrim içi ortamda düzenlenmiş ve sormacanın cevaplanmasında gönüllülük esası gözetilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde çalışan öğretmenlere çevrim içi platformlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Elde edilen verilerin güvenilirliği için öğretici cevaplarındaki tutarlılığa bakılmış ve anket sonuçları için alan uzmanlarından teyit alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılandırılmış sorulardan oluşan sormacayla elde edilen veriler, frekans hesabı ile incelenmiş ve sayısal analize tabi tutulmuştur. Verilerin işlenmesinde içerik analizi

yöntemlerinden tümdengelimci analiz yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre tümdengelimci analiz yönteminde araştırmayı yönlendiren, ham da olsa kavramsal bir yönerge bulunmakla birlikte bu çerçevede araştırma sorularına rehberlik eder. Bu yapı, aynı zamanda nitel verinin analizinde de araştırmacıya ayrıntılı bir yapı ve önemli bir kolaylık sağlar.

4. Bulgular

4.1. Öğreticilerin Geri Bildirim Verme Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Geri bildirim dil öğretim sürecindeki öneminden yola çıkarak yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerine yazma becerisinde geri bildirim alışkanlıklarını tespit etmek amacıyla aşağıdaki sorular sorulmuştur. Öğreticilerden gelen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 4

Öğreticilerin Geri Bildirim Alışkanlıkları

		N	%
Yazma becerisinde öğrencilerinize geri bildirimde bulunuyor musunuz?	Evet	161	96,41
	Kısmen	0	0,00
	Hayır	6	3,59
	Toplam	167	100

Tablo 4 incelendiğinde 167 öğreticinin %96,41'inin öğrencilerine geri bildirimde bulunduğu, %3,59'unun herhangi bir geri bildirim yapmadığı görülmektedir. Bunun akabinde öğrencilere geri bildirim verirken hangi yöntemi tercih ettikleri sorulmuştur.

4.2. Öğreticilerin Geri Bildirim Verme Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Yabancı dil öğretiminde çeşitli dil öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanılmaktadır. Öğreticinin hedef kitleye hangi yöntemle öğretim yapacağını hedef kitlenin hazır bulunuşluğu, motivasyonu, dil öğrenme amacı, sosyokültürel durumu ve elde edilen öğrenim çıktılarının yanı sıra öğreticinin alan bilgisi ve yeterliği şekillendirmektedir. Öğreticilerin geri bildirim yöntemleri de bu etkenler doğrultusunda değişebilmektedir. Bundan yola çıkarak sormacada öğreticilerin geri bildirimlerde hangi yöntemleri kullandığına ilişkin sorulara yer verilmiştir. Geri bildirim yöntemine ilişkin sorulara verilen yanıtlar şu şekildedir:

Tablo 5

Geri Bildirim Yöntemine İlişkin Veriler

		N	%
Öğrencilerinizin yazılı anlatımlarına hangi yolla geri bildirim veriyorsunuz?	Yazılı geri bildirim	49	29,34
	Sözlü geri bildirim	7	4,19
	Çevrim içi geri bildirim	4	2,40
	Hepsi	103	61,68
	Hiçbiri	0	0,00
	Hem yazılı hem sözlü	3	1,80
	Hem yazılı hem çevrim içi	1	0,60

167 100

Hyland & Hyland'a (2006) göre yazılı geri bildirim, öğreticinin öğrencinin taslak metnini değerlendirmeye ve geliştirmeye yönelik yazdığı her şey olabilir. Ancak öğretici geri bildirimini her zaman yazılı olmayabilir. Öğreticiler, öğretim süreçlerinde farklı yöntem ve tekniklerden yararlanmaktadır. Bu durum, öğreticinin hedef kitleye ders sunumundan tutun da ölçme değerlendirme süreçlerine kadar birçok noktada kendini göstermektedir. Öğreticilerin yazılı performanslara hangi yolla geri bildirim vermeyi tercih ettiği sorulduğunda yazılı, sözlü ve çevrim içi ortamda geri bildirimde bulunan öğretmenlerin oranının oldukça yüksek (%61,68) olduğu görülmektedir. Öğreticilerin geri bildirim tercihleri arasında yazılı geri bildirim (%29,34) ikinci sırada, sözlü geri bildirim (%4,19) üçüncü sırada yer almaktadır. Çevrim içi geri bildirimler, öğreticinin teknolojik imkânlar aracılığıyla yaptığı bildirimdir. Bu geri bildirimler yazılı veya sözlü olabilir. Çevrim içi geri bildirimde verilen yanıtlar değerlendirildiğinde bu geri bildirim türünün (%2,40) dördüncü sırada olduğu görülmektedir. Hem yazılı hem sözlü geri bildirim (%1,80) beşinci sırada, yazılı ve çevrim içi geri bildirim (%0,60) altıncı sırada yer almaktadır. 4. sorudaki %3,59'luk oranın aksine öğretmenlerin hepsi yukarıdaki yöntemlerden en az birini kullanarak geri bildirim vermektedir.

Tablo 6

Geri Bildirimlerde Hataların Çizilmesine Yönelik Veriler

		N	%
Yazılı geri bildirimlerinizde öğrenci hatalarını çizer misiniz?	Evet	140	83,83
	Kısmen	21	12,57
	Hayır	6	3,59
	Toplam	167	100

Öğreticilerin geri bildirimde bulunurken öğrencilerin hatalarını göstermesi veya hatanın yerini saptaması bir geri bildirim türüdür. Ancak bu geri bildirim türü, öğrenciyeye hatasını düzeltme imkânı sunmayabilir. Sadece düzeltilmesi gereken kısımları işaret eder. Öğreticinin öğrenci hatalarına dikkat çekmek amacıyla hataları işaretleyip işaretlemedikleri sorulmuştur. Öğreticilerin %83,83'ü bu soruya evet, %12,57'si kısmen, %3,59'u hayır şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 7

Geri Bildirimde Hataların Düzeltilmesine Yönelik Veriler

		N	%
Yazılı geri bildirimlerinizde öğrenci hatalarının doğrusunu yazar mısınız?	Evet	152	91,02
	Kısmen	10	5,99
	Hayır	4	2,40
	Fikrim yok	1	0,60
	Toplam	167	100

Doğrudan geri bildirim; doğru şeklin veya yapının, hatanın yapıldığı yerin üzerinde veya yakınında sunulmasıdır (Bitchener, 2008, s.105). Bu geri bildirim türü, öğrenciyeye

hatalarını düzeltme konusunda rehberlik etmesi bakımından oldukça avantajlı görülmektedir. Guenette'ye (2007) göre öğretmenler; ikinci dil ediniminin yavaş, kademeli ve genellikle zahmetli olduğu gerçeğini, düzeltici geri bildirim bu süreçte katkıda bulunan birçok faktörden sadece biri olduğu gerçeğini gözden kaçırmamalıdır. Bu nedenle öğretmenlere geri bildirimlerinde hataların doğrusunu yazma tekniğini kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Elde edilen veriler sonucu; öğretmenlerin %91,02'sinin öğrenci hatalarının doğrusunu yazmayı tercih ettikleri, %5,99'unun kısmen düzeltme yaptığı, %2,40'ının bu tekniği kullanmadığı, %0,60'ının ise bu konuda bir fikri olmadığı görülmüştür.

Tablo 8

Geri Bildirimde Öğrencilere Not Yazma Alışkanlığı

		N	%
Yazılı geri bildirimlerinizde öğrencilere hitaben not yazar mısınız?	Evet	102	61,08
	Kısmen	48	28,74
	Hayır	15	8,98
	Fikrim yok	2	1,20
	Toplam	167	100

Elde edilen verilere göre öğretmenlerin %61,08'i öğrencilerin yazma kâğıtlarına onları güdülemek veya yönlendirmek amacıyla notlar yazmaktadır. Öğreticilerin %28,74'lük oranı kısmen not yazmakta, %8,98'i ise not yazmayı tercih etmemektedir. Sormacayı dolduran öğretmenlerin %1,20'si bu konuda bir görüş belirtmemiştir. Akabinde öğrencilere geri bildirimlerinde ne tür notlar yazdığına ilişkin sorular sorulmuştur.

Tablo 9

Geri Bildirimde Tavsiye Cümleleri Kullanılmasına İlişkin Veriler

		N	%
Geri bildirimlerinizde tavsiye cümleleri kullanır mısınız? ("Daha fazla örnek vermelisin. Daha uzun cümleler kurmalısın." vb.)	Evet	114	68,26
	Kısmen	42	25,15
	Hayır	11	6,59
	Toplam	167	100

Geri bildirimde bulunmak; tavsiye vermek, övmek, yermek veya not vermek değildir. Tavsiye cümleleri öğrenciyi yönlendirmeyi amaçlasa da öğrencilerin öğreticiye bağımlı hâle gelmesini sağlamakta ve özerkliğe ulaşmasını engelleyebilmektedir. Katılımcılara geri bildirimde tavsiye cümleleri kullanıp kullanmadıkları yönünde sorulan soruya "Evet" cevabını verenler (%68,26) ilk sırada, "Kısmen" cevabını verenler (%25,15) ikinci sırada, "Hayır" cevabını verenler (%6,59) ise son sırada yer almaktadır. Verilen cevaplara göre öğretmenler, büyük oranda tavsiye cümleleri kurmaktadır.

Tablo 10
Geri Bildirimlerde Değerlendirme Cümleleri Kullanılmasına İlişkin Veriler

		N	%
Geri bildirimlerinizde değerlendirme cümleleri kullanır mısınız? ("Bu iyi bir kompozisyon değil. Çok iyi yazmışsın." vb.)	Evet	93	55,69
	Kısmen	50	29,94
	Hayır	24	14,37
	Toplam	167	100

Davranışın hedeflenen düzeyde olduğunu ifade eden bildirimler olumlu, olmadığını ifade eden bildirimler ise olumsuz geri bildirimlerdir. Ancak öğrenciye geri bildirimde bulunurken eleştirinin yerici değil, yapıcı olduğuna dikkat edilmesi gerekmektedir. Sormacaya verilen cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin %55,69'unun geri bildirim esnasında değerlendirme cümleleri yazmayı tercih ettiği, %29,94'ünün kısmen değerlendirme cümlelerini geri bildirimlerinde kullandığı, %14,37'sinin ise değerlendirme cümleleri yazmadığı görülmektedir.

Tablo 11
Ders İçi Yazma Etkinliklerinde Puanlama Alışkanlıkları

		N	%
Ders içi yazma etkinliklerinde puanlama yapar mısınız?	Evet	35	20,96
	Kısmen	53	31,74
	Hayır	78	46,71
	Fikrim yok	1	0,60
	Toplam	167	100

Geri bildirim; öğrencinin performansını geliştirmek, hatalarını düzeltmek, başarıyı artırmak için verilmektedir. Not vermek, eğitim öğretim sisteminin bir parçası olsa da geri bildirim olarak değerlendirilmemelidir. Öğreticilerin %20,96'sı ders içi yazma etkinliklerinde her zaman, %31,74'ü ise kısmen puanlama yaptığını bildirmiştir. Öğreticilerin %46,71'i ders içi yazma etkinliklerinde puanlama yapmadıklarını ifade etmiş, %0,60'ı ise bu konuda fikir belirtmemiştir.

Tablo 12
Öğreticilerin Ölçek Kullanma Alışkanlıkları

		N	%
Yazma etkinliklerini puanlarken ölçek kullanır mısınız?	Evet	60	35,93
	Kısmen	53	31,74
	Hayır	53	31,74
	Fikrim yok	1	0,60
	Toplam	167	100

Dereceli puanlama anahtarları (rubrikler), öğrenci performansının çeşitli ölçütlerle değerlendirilmesi noktasında öğretmenlere kılavuzluk eder. Katılımcıların %35,93'ü yazma etkinliklerini değerlendirirken dereceli puanlama anahtarlarından yararlanmaktadır. %31,74 oranında katılımcı, geri bildirimlerde bulunurken kısmen

ölçeklere başvurmakta; %31,74'ü ise rubriklerden yararlanmamaktadır. Katılımcıların %0,60'ı yöneltilen soru hakkında bir fikri olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 13

Öğreticilerin Kullandığı Çevrim İçi Araçlar

	N	%
WhatsApp	129	44,18
Hepsi	5	1,71
Gmail	48	16,44
Google Classroom	36	12,33
Adobe DC	1	0,34
Telegram	4	1,37
Google Dokümanlar	2	0,68
Instagram	5	1,71
Microsoft Teams	11	3,77
Ödevlendirmeyi verdiğim uygulamadan	1	0,34
Facebook	2	0,68
Messenger	2	0,68
Kendi kurduğumuz web sitesi	1	0,34
Zoom	15	5,14
Google Drive	5	1,71
Hep Türkçe	1	0,34
LearningApps	1	0,34
Padlet	7	2,40
E posta	8	2,74
Google Meet	2	0,68
Bloglar	1	0,34
Wattpad	1	0,34
Moodle	1	0,34
Google Teams	1	0,34
Facetime	1	0,34
Viber	1	0,34
Toplam	292	100

Günümüzde gelişen uzaktan öğretim sistemleri ve uygulamalar çevrim içi geri bildirimde bulunabilmek için pek çok imkân sağlamaktadır. Uzaktan öğretimde dersler çevrim içi olduğundan öğreticinin yüz yüze geri bildirimde bulunma imkânı yoktur. Bu nedenle dersler ve ödevlerde olduğu gibi geri bildirimlerde de teknolojik imkânlardan yararlanır. Bunun yanı sıra bugün hem ana dili hem de yabancı dil öğretiminde, öğretim yüz yüze gerçekleşse dahi teknolojik imkânlardan üst düzeyde yararlanılması söz konusudur. Çeşitli uygulamalar sayesinde yazma etkinlikleri gerçekleştirilebilir ve yazmalara öğretici tarafından yazılı veya sözlü geri bildirimde bulunulabilir. Örneğin Web 2.0 araçları yazma becerisinde oldukça etkili şekilde kullanılacak ve geri bildirimde bulunulabilecek uygulamalardır. Ayrıca e-posta, whatsapp, telegram vb. sosyal medya uygulamaları da yazma etkinlikleri ve geri bildirimde bulunma için kolaylık sağlayan uygulamalardır.

Öğreticilere “Çevrim içi geri bildirimlerde hangi araçları kullanıyorsunuz? (WhatsApp, Gmail, Google Classroom vb.)” şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcılar büyük oranda WhatsApp (%44,18), Gmail (%16,44), Google Classroom (%12,33), Zoom (%5,14) ve Microsoft Teams (%3,77) uygulamalarını tercih etmektedir.

Tablo 14

Öğreticilerin Akran Değerlendirmesi Alışkanlığı

		N	%
Akran değerlendirme yöntemi kullanıyor musunuz?	Evet	32	19,16
	Kısmen	69	41,32
	Hayır	65	38,92
	Fikrim yok	1	0,60
Toplam		167	100

Öğrenciler, akranlarının görüşlerine ve fikirlerine çok önem verirler. Öte yandan akran geri bildirim, öğrencilerin iş birlikli öğrenmesini de destekler. Araştırmalara göre akran değerlendirme, öğretim sürecini bazı durumlarda olumlu bazı durumlarda ise olumsuz şekilde etkilemektedir. Bu değerlendirme türünün öğretmenler tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ortamında kullanılıp kullanılmadığı sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcıların %19,16’sı akran değerlendirmesini her zaman, %41,32’si kısmen kullanmaktadır. %38,92’si ise bu değerlendirme yöntemine hiç başvurmamaktadır. Öğreticilerden %0,60’ı bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 15

Akran Değerlendirmesinin Öğretime Etkisine Yönelik Öğretici Görüşleri

		N	%
Akran değerlendirmesinin öğretimi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?	Olumlu	86	51,50
	Olumsuz	27	16,17
	Fikrim yok	54	32,34
Toplam		167	100

Akran değerlendirme; öğrencilere farklı bakış açıları kazandırmakta, benzer hataları akranlarında gören öğrencinin kaygı düzeyini azaltmaktadır. Öte yandan akran geri bildirim dilde yetkin olmayan akranların yanlış değerlendirme yapması sonucu, hataların pekişmesine yol açabilmektedir. Öğreticilere akran değerlendirmesinin öğretimi nasıl etkilediği sorulmuştur. Katılımcıların %51,50’si bu değerlendirme yönteminin, öğretim sürecini olumlu etkilediğini düşünmektedir. %16,17 oranında öğretici, olumsuz görüş bildirmiştir; %32,34 oranında katılımcı ise bu konuda bir fikri olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 16

Geri Bildirimler Sonucu Tekrar Çalışmalarına İlişkin Veriler

		N	%
Geri bildirimleriniz sonucu eksik/hatalı kullanımların olduğu konulara yönelik tekrar çalışması yapıyor musunuz?	Evet	124	74
	Kısmen	38	22,60
	Hayır	5	3,40
	Toplam	167	100

Öğretici, alıcı (okuma-dinleme) becerilerde öğrenciye anlaşılabilir girdiyi (input) sunmakta; üretici becerilerde (konuşma-yazma) ise öğrencinin ortaya koyduğu çıktıları (output) gözlemlemektedir. Özellikle yazma becerisi, öğreticinin öğretim sürecinde karşılaşılan hataları veya eksik kullanımları görebilmesi için somut çıktılar ortaya koymaktadır. Öğretici; bu çıktılar sonucu, tekrar etkinlikleri ile öğretim sürecini desteklemelidir. Bundan yola çıkarak öğreticilere geri bildirimler sonucu eksik/hatalı kullanımlara karşı tekrar alıştırmaları yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Verilen cevaplardan yola çıkarak öğreticilerin büyük kısmının (%74) tekrar çalışması yaptığı görülmüştür. Katılımcıların %22,60'ı kısmen konuları tekrar etmekte, %3,40'ı ise tekrar çalışması yapmamaktadır.

4.3. Geri Bildirimin Öğrenici Motivasyonuna ve Yazma Becerisinin Gelişimine Etkisine İlişkin Öğretici Görüşleri

Tablo 17

Geri Bildirimin Motivasyona Etkisine İlişkin Veriler

		N	%
Geri bildirimlerin öğrenci motivasyonunu etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet	160	95,81
	Kısmen	7	4,19
	Hayır	0	0,00
	Toplam	167	100

Öğreticilerden %95,81'i de geri bildirim öğrencilerin motivasyonunu etkilediğini düşünmektedir. Öğreticilerin %4,19'u geri bildirim öğrenci motivasyonuna kısmen etkisi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların hiçbiri geri bildirim ile motivasyon arasında bir ilişki olmadığını düşünmemektedir.

Tablo 18

Geri Bildirimin Motivasyona Etkisine Yönelik Öğretici Görüşleri

		N	%
Geri bildirimlerin öğrenci motivasyonunu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?	Olumlu	158	94,61
	Olumsuz	1	0,60
	Fikrim yok	8	4,79
	Toplam	167	100

17. soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğreticilerin tamamına göre geri bildirim motivasyona bir etkisi bulunmaktadır. Araştırmalar, geri bildirimlerin

öğrencilerin özgüvenlerini ve motivasyonlarını artırdığını göstermektedir. Bundan yola çıkarak öğretmenlere göre geri bildirim motivasyona nasıl etkisi olduğu yönünde bir soru sorulmuştur. Öğreticiler; büyük oranda (%94,61) geri bildirim motivasyonu olumlu, çok küçük bir oranda (%0,60) ise olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Öğreticilerin bir kısmı (%4,79) bu konuda bir fikri olmadığını belirtmiştir.

Tablo 19

Geri Bildirimlerin Yazma Becerisini Geliştirmeye Etkisine İlişkin Veriler

		N	%
Geri bildirimlerin, öğrencilerin yazma becerisini geliştirmeye etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	157	94,01
	Kısmen	10	5,99
	Hayır	0	0,00
	Toplam	167	100

Geri bildirimler, yazma yeteneklerinin keşfedilmesi ve etkili bir yazma becerisi kazanılması için önemli bir araçtır. Yazma becerisinin geri bildirimlerle desteklenmesinin, becerinin gelişimine etkisi olup olmadığı yönünde sorulan soruya öğretmenlerin 157'si (%94,01) evet; 10'u (%5,99) kısmen yanıtını vermiştir. Öğreticilerin hiçbiri, geri bildirimlerin yazma becerisini geliştirmeye katkısı olmadığını düşünmemektedir.

Tablo 20

Geri Bildirimin Yazma Becerisine Etkisine Yönelik Öğretici Görüşleri

		N	%
Geri bildirimlerin öğrencilerin yazma becerisi gelişimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?	Olumlu	164	98,20
	Olumsuz	0	0,00
	Fikrim yok	3	1,80
	Toplam	167	100

Kranert'e (2013) göre geri bildirim kalitesi, maksimum öğrenme başarısı için temel bir ön koşuldur çünkü büyük destek ve yüksek taleplerin birleşimidir. Geri bildirim, etkili öğrenmeyi sağlar. Ayrıca öğretici tarafından doğrudan ve kolayca karşılanabilecek bir ölçüttür.

Geri bildirimler, öz yönetimli öğrenmeyi destekler ve öğrencinin hataları hakkında düşünmesini ve hatalarını düzeltmeye yönelik stratejiler geliştirmesini sağlar. 20. soruyu pekiştirmek amacıyla sorulan "Geri bildirimlerin öğrencilerin yazma becerisi gelişimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?" sorusuna öğretmenlerin neredeyse tamamı (%98,20) olumlu yanıtını vermiş; küçük bir kısmı (%1,80) ise fikri olmadığını belirtmiştir. Öğreticilerin hiçbiri bu soruya olumsuz görüş bildirmemiştir.

Tablo 21

Geri Bildirimlerin Öğrenen Özerkliğine Etkisi

		N	%
Geri bildirimlerin öğrenen özerkliğini desteklediğini düşünüyor	Evet	134	80,24

musunuz?	Kısmen	27	16,17
	Hayır	2	1,20
	Fikrim yok	4	2,40
	Toplam	167	100

Öğrencinin öğrenme sürecini yönlendirmesi ve öğrenme sürecinin sorumluluğunu alabilmesi olarak tanımlanan öğrenen özerkliği, öğrencinin dil öğrenme sürecini destekleyen önemli bir adımdır. Geri bildirimler, öğrencinin hatasını görmesini ve hatalı kullanımları düzeltmesini sağlamaktadır. Öğrenci, kendisine verilen geri bildirimler sonucu hatalarının dolayısıyla öğrenme sürecinin sorumluluğunu almaktadır. Bundan yola çıkarak öğretmenlere geri bildirimlerin öğrenen özerkliğini destekleyip desteklemediği sorulmuştur. Öğreticilerin %80,24'ü geri bildirimlerin öğrenen özerkliğini desteklediğini, %16,17'si kısmen desteklediğini, %1,20'si desteklemediğini düşünmektedir. Katılımcıların %2,40'ı ise bu konuda bir görüş belirtmemiştir.

Tablo 22

Geri Bildirimlerin Öğrenci Performansına Etkisi

		N	%
Geri bildirimlerin hedeflenen performans ve mevcut performans arasındaki farkı azaltma fırsatı sunduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	139	83,23
	Kısmen	25	14,97
	Hayır	2	1,20
	Fikrim yok	1	0,60
	Toplam	167	100

Yabancı dil öğretiminde her düzeyde öğrenciden beklenen bir performans vardır. Bu nedenle program tasarımcılar, bu hedefi gerçekleştirmeye yönelik bir çerçeve çizmekte; materyal hazırlayıcılar ise bu çerçeve doğrultusunda öğretimi destekleyici ana ve yardımcı materyaller oluşturmaktadır. Öğreticilere geri bildirimlerin hedeflenen performans ile mevcut performans arasındaki farkı azaltıp azaltmadığı sorulmuştur. Öğreticilerin %83,23'ü geri bildirimlerin bu farkı azaltma fırsatı sunduğunu dile getirmiştir. %14,97'si “kısmen”, %1,20'si ise “hayır” cevabını vermiştir. Katılımcılardan biri (%0,60) bu konuda fikri olmadığını bildirmiştir.

Tablo 23

Geri Bildirimlerin Öğretici-Öğrenci İletişimine Etkisi

		N	%
Geri bildirimlerin öğrenci ile öğretici arasındaki iletişimi güçlendirdiğini düşünüyor musunuz?	Evet	154	92,22
	Kısmen	12	7,19
	Hayır	1	0,60
	Toplam	167	100

Geri bildirim türü, öğretici-öğrenci ilişkisinin olumlu veya olumsuz ilerlemesinde belirleyici bir etkidir. Öğretici yapıcı ve yönlendirici geri bildirimlerde bulunuyorsa öğretici-öğrenci arasındaki iletişim güçlenecektir. Yeriçi veya genel geri bildirimlerde bulunuyorsa iletişim olumsuz bir şekilde ilerleyecektir. Katılımcıların ankete verdiği

yanıtlara göre geri bildirimler öğretici-öğrenci ilişkisini olumlu yönde etkilemektedir. Öğreticilerin %92,22'si geri bildirimlerin öğretici-öğrenci iletişimine olumlu katkı sunduğunu; %7,19'u ise iletişimi kısmen etkilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %0,60'ı geri bildirimlerin iletişime katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Bir yabancı dil öğreticisinin önemli görevlerinden biri; öğrencilerin hedef dilde kendilerini geliştirebilmeleri, başarılarını artırmaları, hedef performansa erişmeleri ve öğrenmelerini yönetmeleri için geri bildirim vermektir. Etkili bir geri bildirim, öğrencileri performans hakkında bilgilendirmeli; öğrencinin öz değerlendirme becerisine katkı sunmalı; öğrenci-öğretici, öğrenci-öğrenci arası ilişkileri güçlendirmeli; hedeflenen performans ile mevcut performans arasındaki farkları anlaşılır bir şekilde sunmalı; öğrencinin özgüvenini ve motivasyonunu artırmalı; öğrenen özerkliğini ve öğrencinin hedef dilde sosyal bir aktör olmasını desteklemelidir.

Yazma becerisi bir dizi bilişsel işlemi içeren ve güç gelişen bir beceri olduğundan geri bildirim, özellikle yazma becerisi için bir tercihten çok gerekliliktir. Bu nedenle sorulacak soru “Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için geri bildirim vermenin en iyi yolu nedir?” olmalıdır. Birçok araştırmaya göre sözlü veya yazılı fark etmeksizin yüzeysel ve genel bir şekilde verilen geri bildirimler, öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesi için yeterli görülmemektedir. Detaylı ve yönlendirici geri bildirimler sayesinde öğrenciler, yazılı anlatım becerileri hakkında farkındalık sahibi olurken aynı zamanda kendilerini nasıl geliştirecekleri konusunda da bilgi sahibi olmaktadır.

Her öğrenciye tek tek geri bildirimde bulunmak elbette ideal olandır fakat birçok öğrenci tarafından yapılan benzer hatalara yönelik öğreticilerin genel bilgilendirme ve yönlendirmelerde bulunması kolaylık sağlayabilmektedir. Ancak geri bildirim verme, öğreticiler için zahmetli ve vakit alan bir eylem olduğundan bazı öğreticiler tarafından tercih edilmemektedir. Oysa geri bildirimde bulunmak, öğreticilere hedef kitlenin performansına ilişkin bilgiler vermekte; uzun vadede öğreticilerin işini kolaylaştırmakta ve öğretimin etkililiğini artırmaktadır. Çalışma, öğreticilerin geri bildirim verme alışkanlıklarını ve hangi yollarla geri bildirim verdiklerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında çalışan 167 öğretici katılmıştır. Gönüllülük esaslı doldurulan formdan elde edilen verilere göre katılımcılar, büyük oranda (%37,13) çeşitli üniversitelerin Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde (TÖMER) veya Yunus Emre Enstitüsünde (%36,53) çalışmakta; katılımcıların bir kısmı (%26,34) ise Maarif Vakfı, Halk Eğitim Merkezleri, Millî Savunma Üniversitesi Kara Harp Okulu, Millî Eğitim Bakanlığı gibi çeşitli kurumlarda çalışmakta veya özel dersler vermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre 167 öğreticinin %96,41'inin öğrencilerine geri bildirimde bulunduğu, %3,59'unun herhangi bir geri bildirim yapmadığı görülmektedir. Geri bildirim, sadece yazılı veya sadece sözlü olarak verilmemektedir. Gelişen teknolojik

İnkânlar sayesinde, geri bildirim verme de sözlü veya kâğıt tabanlı olmaktan öteye geçerek dijital bir boyut kazanmıştır. Bu nedenle öğreticilere geri bildirimlerinde hangi yolu tercih ettikleri sorulmuştur. Elde edilen verilere göre öğreticilerin %61,68'i hem yazılı hem sözlü hem de çevrim içi platformlar aracılığıyla geri bildirimde bulunmayı yeğlemektedir. Öğreticilerin geri bildirim tercihleri arasında yazılı geri bildirim (%29,34) ikinci sırada, sözlü geri bildirim (%4,19) üçüncü sırada yer almaktadır. Çevrim içi geri bildirim verilen yanıtlar değerlendirildiğinde bu geri bildirim türünün (%2,40) dördüncü sırada olduğu görülmektedir. Hem yazılı hem sözlü geri bildirim (%1,80) beşinci sırada, yazılı ve çevrim içi geri bildirim (%0,60) altıncı sırada yer almaktadır. 4. sorudaki %3,59'luk oranın aksine öğreticilerin hepsi yukarıdaki yöntemlerden en az birini kullanarak geri bildirim vermektedir. Bu oranlar, öğreticilerin geri bildirim vermenin dil öğretimindeki önemini farkında oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Hem yazılı hem sözlü hem de çevrim içi geri bildirim verme oranının oldukça yüksek olması ise öğreticilerin yüzeysel bir geri bildirim vermeden öte bilinçli ve yapılandırılmış bir geri bildirim verme alışkanlığına sahip olduklarını gösterdiği söylenebilir.

Günümüzde gelişen teknoloji ve uygulamalar sayesinde eğitim-öğretim sürecine pek çok inkân dâhil olmuştur. Özellikle kalabalık gruplarla ve yoğun iş temposunda çalışan öğreticiler, her öğrenciye birebir geri bildirimlerde bulunma inkânı bulamamaktadır. Bu durumlarda öğreticiler, çevrim içi platformların inkânlarından yararlanarak etkinlikler oluşturmalı; anlık geri bildirim veren dijital içeriklerle öğrencilerin dil öğretimini desteklemelidir. Öğreticilere etkinliklerinde ve geri bildirimlerinde hangi araçları tercih ettikleri sorulmuştur. Elde edilen verilere göre katılımcılar büyük oranda WhatsApp (%44,18), Gmail (%16,44), Google Classroom (%12,33), Zoom (%5,14) ve Microsoft Teams (%3,77) uygulamalarını tercih etmektedir. Diğer uygulamaların (Kahoot, Quiziz, Quizlet, LearningApps, Padlet, Edpuzzle vb.) kullanıldığına dair verilen cevap sayısı yok denecek kadar azdır. Öğreticilerin teknolojik yeterliklerini artırmak amacıyla öğreticiler için teknoloji ve dil öğretimi çalışmaları düzenlenmeli; öğreticilere dijital içerikler geliştirebilecekleri uzun süreli eğitimler verilmelidir.

Geri bildirimler; verildiği yere, biçim ve içeriğe, niteliğine, verilme şekline, veren kişiye göre değişiklikler göstermektedir. Farklı yöntemlerle verilen geri bildirimlerin, her şeyin ötesinde öğrenmeyi yönlendiren bir işlev taşıması gerekmektedir. Öğrencilerin yazılı performanslarında hataları işaret etmek amacıyla hataların altını çizmek, hataları daire içine almak gibi teknikler kullanılabilir. Öğreticilere yazma hatalarının çizilip çizilmediği sorulmuş ve öğreticilerin %83,83'ünün bu tekniği kullandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %12,57'si kısmen hataları çizmekte; %3,59'u hataları çizmemeyi tercih etmektedir. Tablo 7 incelendiğinde ise görülmektedir ki öğreticilerin %91,02'si öğrenci hatalarının doğrusunu yazmayı tercih etmekte, öğretimi ve öz düzeltmeyi destekleyen bir tutum sergilemektedir. Hataları tespit etmenin ötesine geçip doğruyu göstermek, öğrencilerin benzer hataları tekrar etmesinin önüne geçerek gelişim göstermelerine de katkı sağlamaktadır.

Geri bildirim yöntemlerinden biri de öğrencilerin yazma performanslarına notlar yazmaktır. Ancak bu notlar, öğrenen özerkliğini engelleyecek; öğrenciyi bağımlı kişilik hâline getirecek tavsiye cümleleri veya öğrencinin öz güvenini ve motivasyonunu kırarak yergi cümleleri olmamalıdır. Öğreticilerin büyük bir kısmı (%68,26) bu durumun aksine tavsiye cümleleri kullanmaktadır. Değerlendirme cümleleri yazmayı tercih eden öğretmenlerin oranı ise %55,69'dur. Araştırmacıların neredeyse yarısı ya kısmen bu yolu tercih etmekte ya da hiç değerlendirme cümlesi kullanmamaktadır. Tavsiye ve eleştiri cümleleri, geri bildirim amacını taşıyan öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarırken gelişim için yol gösterici olma amacına hizmet etmemekte; aksine yersiz bir özgüven veya yazma kaygısını artırma gibi olumsuz etkileri de söz konusu olabilmektedir.

Performanslara not vermek, geri bildirim yöntemi olarak kabul edilmese de öğretmenlerin beşte biri ders içi öğrenci yazmalarına not vermektedir. Ancak not verirken öğretmenlere kılavuzluk eden, güvenilirliği yüksek dereceli puanlama anahtarlarından (rubriklerden) yararlanan öğretmen oranı sadece %35,93'tür. Dereceli puanlama anahtarları sadece öğretmenlere rehberlik etmekle kalmaz; öğrenciye de öğrenim sürecinin gelişimi noktasında veriler sunar, öğrencinin geliştirmesi gereken yönlerini ortaya koyar ve öğrenmeyi destekler. Bu nedenle öğretmenlerin değerlendirmelerinde yararlanabileceği dereceli puanlama anahtarı geliştirilmesi, kullanımına yönelik öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi ve kullanımın teşvik edilmesi önemlidir. Ayrıca değerlendirme kriterlerinin öğrencilerle paylaşılması, öğrencilerin yazma becerisindeki gelişiminde de etkili olacaktır.

Geri bildirimler, öğretici-öğrenci ilişkisini güçlendirmesinin yanı sıra öğrenci-öğrenci ilişkilerine de olumlu katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin akran geri bildirimini yararlı bulma oranı %51,50 iken uygulama oranı %19,16'dır. Bu oranın düşük olmasının sebebi olarak akran değerlendirmesi ile ilgili sorunlar (öğrencilerin neyi arayacaklarını bilememeleri ve yanlış/yanlış yönlendirici geri bildirimler vermeleriyle ilgili sorunlar) olarak görülebilir. Bu sorunlar, akran değerlendirme atölyelerinin dikkatli yapılandırılması ve denetlenmesiyle en aza indirilebilir. Öğreticilerin çoğu, "Bir arkadaşınız ile yazmaları değiştirin ve bulduğunuz hataları düzeltin." demeyi etkisiz bulmaktadır. Bu görev basitçe çok açık uçludur ve kaçınılmaz olarak bazı öğrencilerin yanlış olmayan şeyleri yanlış işaretlemesine ve gerçekten var olan problemleri gözden kaçırmalarına yol açabilmektedir. Sonra öğrenciler kendilerine ait yazmaları geri aldıklarında, anlamadıkları veya katılmadıkları geri bildirimler karşısında motivasyon düşüklüğüne uğrayabilirler. Bu engellerin önüne geçmek amacıyla öncelikle öğretmenlere sonrasında ise öğrencilere akran geri bildirimi ve teknikleri hakkında doğru bilgiler verilmeli; iş birlikli çalışmaları destekleyen etkinlikler düzenlenmelidir. Akran geri bildirimi, öğretici geri bildirimi ile desteklendiğinde öğretim daha doğru ve kalıcı şekilde ilerleyecektir.

Öğreticilere, geri bildirim-motivasyon ilişkisi sorulmuş ve öğretmenlerin neredeyse tamamı (%95,81) geri bildirim öğrencilerin motivasyonunu etkilediğini belirtmiştir.

Öğreticiler, %94,61 oranında geri bildirim ile motivasyon arasında doğrusal bir ilişki olduğunu düşünmektedir. Aynı şekilde katılımcılar %94,01 oranında geri bildirimlerin yazma becerisinin gelişimini desteklediğini, %98,20 oranında ise bu gelişimi olumlu şekilde etkilediğini belirtmiştir. Bu verilerden hareketle öğretmenlerin, öğrenci yazmalarına her zaman geri bildirimde bulunmalarının; bu geri bildirimlerin ise genel değil, performansa özgü geri bildirimler olmasının yararlı olacağı söylenebilir.

Geri bildirim; sadece öğrenmeye değil, öğretim sürecinin planlanmasına ve düzenlenmesine de rehberlik eder. Öğretici, hedef kitlenin performansı hakkında fikir sahibi olurken bu problematiğin kaynağının ne olduğunu (dil tipolojisi, ses bilgisi, şekil bilgisi, alfabe farklılığı, cümle dizimi, olumsuz aktarımlar, yetersizlikler, kültürel farklılıklar) tespit etme imkânı bulmakta; öğretim stratejisini buna göre şekillendirmektedir. Bu nedenle öğretmenlere, geri bildirimleri sonrası eksik/hatalı kullanımları düzeltmek amacıyla tekrar alıştırmaları yapıp yapmadıkları sorulmuş; öğretmenlerin %74'ünün tekrar alıştırmaları yaptığı tespit edilmiştir. Öğreticilerin sadece %3,40'ı konuları tekrar etmemekte; %22,60'ı ise kısmen tekrar çalışmaları yapmaktadır. Tekrar alıştırmaları yapılması, özellikle öğrenciler tarafından yaygın olarak yapılan hataların düzeltilmesi ve eksiklerin giderilmesi açısından önemlidir.

Araştırmalara göre geri bildirimler, etkili ve doğru şekilde verildiğinde öğrencilerin öğrenmeye olan yaklaşımlarını olumlu yönde etkilemektedir. Öğreticilerin %80,24'ü geri bildirimlerin öğrenen özerkliğini desteklediğini düşünmektedir. Ayrıca öğretmenlerin %83,23'ü geri bildirimlerin hedeflenen performans ile mevcut performans arasındaki farkı azalttığı konusunda hemfikirdir. Katılımcıların %92,22'si geri bildirimlerin öğretici-öğrenci iletişimini güçlendirdiğini düşünmektedir.

Sormacadan elde edilen bulgulara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretmenlerinin geri bildirim öğretim sürecine katkısının farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak geri bildirim verme yöntemleriyle ilgili öğretmenlerin kapsamlı bir şekilde bilgilendirilmesi amacıyla çeşitli hizmet içi eğitimler düzenlenmeli veya hâlihazırda düzenlenen eğitim programlarına geri bildirim vermeyle ilgili içerikler eklenmelidir. Ayrıca alan uzmanları tarafından verilen teknolojik ve çevrim içi araçlarla ilgili eğitimlerde geri bildirim verilebilecek platformlarla ilgili açıklayıcı bilgiler sunulması, öğretim sürecinde geri bildirim pratik bir şekilde yapılmasını sağlayacak; öğretim sürecinde anlık geri bildirim imkânı sunarken öğreticinin zamandan tasarruf etmesini de sağlayacaktır.

Kaynakça

- Beach, R. and Friederich, T. (2006). Response to writing. C. A. MacArthur, S. Graham, J.Fitzgerald (Eds.). *Handbook of writing research*. in (p. 222-234.). The Guilford Press.
- Bitchener, J. (2008). Evidence in support of written corrective feedback, *Journal of Second Language Writing*, 17(2008), 102–118.
- Caulk, N. (1994). Comparing teacher and student responses to written work. *TESOL Quarterly*, 28(1), 181–187.
- Coşkun, E. ve Tamer, M. (2015). Yazma eğitiminde geri bildirim türleri ve kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 337-372.
- Durmuş, M. (2019). *Dil öğretiminde öğretici yeterlikleri ve pedagojik muhakeme becerisi*. Grafiker Yayınları.
- Guenette, D. (2007). Is feedback pedagogically correct. *Journal of Second Language Writing*, 16(2007), 40–53.
- Hyland, K. and Hyland, F. (Eds.) (2006). *Feedback in second language writing: Contexts and issues*. Cambridge University Press.
- Johnson, D. and Johnson, R. T. (1993). *Cooperative learning and feedback in technology based instruction*. John V. Dempsey ve Gregory C. Sales (Eds.), *Interactive Instruction and Feedback*. in (p.133-157.) New Jersey: Englewood Cliffs:
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayınevi.
- Kranert, M. (2013). *Korrigieren, Prüfen und testen im fach deutsch als fremdsprache ein kurzer leitfaden*, Fu Berlin, Berlin.
- Kutluca Canbulat, A. N. (2020). Yazma geribildirim ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 8(1), s. 20-36.
- Lan, Y.F., Hang, C. L. and Hsu, H. (2011). Effects of Guided Writing Strategies on students writing. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 10(4), 148-164.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Öğretmenler için geri bildirim el kitabı*. Web: https://sehitfatihkostikio.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/69/01/722609/dosyalar/2_020_12/17165800_07114459_06194154_Geri_Bildirim_-_OYretmenler_Ycin_El_KitabY.pdf adresinden 12 Ekim 2022 tarihinde alınmıştır.
- Welch, N. (1997). *Getting restless: Rethinking revision in writing instruction*. Portsmouth.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %60
2. yazar katkı oranı: %40

Çıkar Çatışması Beyanı:

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı:

Bartın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu, Tarih: 07.07.2022, Sayı: 2200065163.

Extended Abstract

Because writing is a process-oriented skill that requires individual effort, learners have higher anxiety levels and a tendency to make mistakes. Instructors use various writing methods and strategies for the development of the skill. However, these can lead to a negative attitude unless functional and developing feedback is given. Instructor's feedback is very important and serves as a guide, especially for learners from different cultures. The main purpose of the research is to determine the feedback habits of the instructors regarding the outputs presented by the learners who learn Turkish as a foreign/second language in writing skills activities. The sub-objectives of the study are to determine whether the instructors consider feedback useful and functional, what methods and techniques are used, and whether the instructors benefit from other types of feedback. Following this purpose, an opinion form with twenty-three questions was prepared to determine the demographics, feedback behaviors in writing skills, and opinions of the instructors participating in the research. It is expected that the obtained data will constitute a sample of the feedback habit and form of the instructors to the writing skill.

The universe of the study consists of foreign language instructors, and the sample consists of those who teach Turkish as a foreign language in various institutions, especially Turkish Education Application and Research Centers (TÖMER) and Yunus Emre Institute, and Maarif Foundation. While preparing the questions, attention was paid to separating the questions from each other in a meaningful way, and participation in the study was on a voluntary basis. Frequency distributions and percentage values of

the data obtained from the answers of 167 instructors participating in the survey were calculated. Based on the responses, the feedback methods and tools used by the instructors; the views of the feedback on the difference between the targeted and the current performance, the instructor-learner relationship, learner autonomy, and motivation were examined; the effect of feedback on the development of writing skills were evaluated.

Firstly, it is seen that 96.41% of the participants give feedback to their learners, and 3.59% do not give any feedback. Thanks to the technological possibilities, giving feedback has gone beyond being verbal or paper-based. For this reason, the instructors were asked which way they prefer in their feedback. According to the data obtained, 61.68% of the instructors prefer to give feedback through written, oral, and online platforms. Written feedback (29.34%) is in second place and verbal feedback (4.19%) is in third place. These rates reveal that the instructors are aware of the importance of giving feedback in language teaching.

Feedback varies according to the place where it is given, its form and content, its quality, the way it is given, and the person giving it. Feedback should have a function that directs learning. Based on this, the instructors were asked whether writing errors are drawn or not. 83.83% of the instructors use this technique. According to Table 7, 91.02% of the instructors prefer to write the correct information of mistakes and display an attitude that supports teaching and self-correction.

One of the feedback methods is to write notes which should not be recommendations that will prevent learner autonomy and make the learner have a dependent personality. However, most of the instructors (68.26%) use advice; only 55.69% prefer evaluation sentences. Almost half of the instructors either partially prefer this way or do not use any evaluation sentence at all.

Although grading performances is not accepted as a feedback method, one-fifth of the instructors give grades for writing. However, only 35.93% of the instructors benefit from the highly reliable rubrics guiding and providing the data on the development of the learning process, revealing the aspects that the learner needs to develop, and supporting learning. Therefore, evaluation criteria should be shared with the learners for their development.

The instructors were asked about the feedback-motivation relationship 95.81% stated that feedback affects motivation. The instructors think that there is a linear relationship between feedback and motivation at a rate of 94.61%. Likewise, 94.01% of the participants stated that the feedback supports the development of writing skills, and 98.20% stated that they positively affect this development. Based on these data, it could be said that it would be beneficial for instructors to always provide performance-specific feedback to learner writings.

Feedback guides not only learning but also planning and organizing the teaching process. For this reason, the instructors were asked whether they did revision to correct incomplete/incorrect uses after their feedback, and it was determined that 74% of the instructors do revises. Revisions are especially important in terms of correcting common mistakes and eliminating deficiencies.

According to research, when feedback is given effectively and correctly, it positively affects learners' approaches to learning. 80.24% of the instructors think that feedback supports learner autonomy. 83.23% of the instructors agree that feedback reduces the gap between targeted and current performance. 92.22% of the participants think that the feedback strengthens instructor-learner communication.

Feedback also makes a positive contribution to the learner-learner relationship. While the rate of instructors finding peer feedback useful is 51.50%, the rate of practice is 19.16%. The reason for the low rate can be the problems with peer arrangements (problems with students not knowing what to look for and/or giving false or misleading feedback). These problems can be minimized by structured peer feedback workshops.

The instructors working with crowded groups and a busy schedule cannot find the opportunity to give one-to-one feedback to each learner. In such cases, instructors should create activities using online platforms and support learners' language teaching with digital content that gives instant feedback. Teachers were asked which tools they prefer in their activities and feedback. According to the data obtained, the participants mostly prefer WhatsApp (44.18%), Gmail (16.44%), Google Classroom (12.33%), Zoom (5.14%), and Microsoft Teams (3.77%). Use of other applications (Kahoot, Quiziz, Quizlet, LearningApps, Padlet, Edpuzzle, etc.) is very few. To increase the technological competencies of instructions; technology and language teaching workshops and long-term training should be organized where they can develop digital content.